

LIBER VI.

De sceleribus, et tormentis.

I. TITVLVS DE ACCVSATORIBVS CRIMINOSORVM.

- I. *Vt domino, vel senioribus loci petatur servus in crimen accusatus.*
 II. *Pro quibus rebus, et qualiter ingenuorum personæ subdendæ sunt quæstioni.*
 III. *Pro quibus rebus, et qualiter servi, vel ancillæ torquendi sunt in capite dominorum.*

- I. *Antiqua.* ² *Vt domino, vel senioribus loci petatur servus in crimen accusatus.*

Si servus in aliquo crimen accusat, iudex prius dominum, villicum vel actorem eius loci, cuius servus fuerit accusatus, admoneat ut eum in iudicio præsentet. Quod si reum præsentare noluerit, ipse dominus, vel actor, aut villicus, donec servum ⁴ præsentet, a comite civitatis vel iudice distringatur. Certe si dominus, vel quibus commissa res est, difficulter ad locum adproximant ⁵ a iudice tenendus et discutiendus est servus.

II. Flavius gloriosus Cintasvintus Rex ⁶.

- Pro quibus rebus, et qualiter ingenuorum personæ subdendæ sunt quæstioni.*

Si in criminalibus causis discretionis modus amittitur ⁷, criminorum malitia nequaquam frænatur. Ideoque si in causa regiae potestatis vel gentis aut patriæ, seu homicidii, vel adulterii æqualem sibi nobilitate vel dignitate palatini officii, quicunque ad causandum crediderit; habeat prius fiduciam comprobandi quod obiicit, et sic alienum sanguinem tentet impetrare. Quod si probare non potuerit, coram ⁸ iudice vel Principe, vel his quos sua Princeps auctoritate præcepere, trium testium subscriptione roborata inscriptio fiat, et sic quæstionis examen incipiat. Ita ut, qui subditur quæstioni, si innoxius tormenta pertulerit, accusator ei confessim servitus tradatur: ut salva tantum anima, quod in eo exercere voluerit, vel de statu eius iudicare elegerit, in arbitrio suo consistat. Quod si componi sibi ab accusatore voluerit, tantum ei pars accusatoris componat, quantum ipse, qui quæstioni subiacuit, inflata sibi taxaverit suorum tormentorum supplicia. Iudex tamen hanc cautelam ⁹ servare debet, ut accusator omnem rei ordinem scriptis exponat, et iudici occulte præsentans, sic quæstionis examinatio fiat: et si eius professio, qui quæstioni subdendus est, compar fuerit cum verbis accusatoris, criminis reus inunctanter habendus est. Certe si aliud dictio accusatoris habuerit, aliud eius confessio qui subditur quæstioni, quia dubitari non potest, quod per tormenta sibi crimen imponat, oportebit accusatorem superioris legis huius sententiæ subiacere. Quod si accusator priusquam occulce iudici notitiam tradat, aut per se, aut per quemlibet de re, quam accusat, per ordinem instruxerit quem accusat, non liceat iudici accusatum subdere quæstioni: quum per accusatoris iam iudicium ¹⁰ detectum constet, ac publicatum esse negotium. Similis quoque et de ceteris personis ingenuis ordo servandus est. Nam si capitalia quæ supra taxata sunt, accusata non fuerint, sed furtum factum dicitur, vel aliud quocumque inlicitum, nobiles ob hoc, potentioresque personæ, ut sunt primates palatii nostri, eorumque filii, nulla permittimus ratione quæstionibus agitari. Sed si in causa pro qua compellitur, probatio defuerit; suam, qui pulsatur, debeat iuramento ¹¹ conscientiam expiare ¹². Inferiores vero humilioresque, ingenuæ tamen personæ, si pro furto, homicidio, vel quibuslibet aliis criminibus fuerint accusati, nec ipsi inscriptione præmissa subdendi sunt quæstioni, nisi maior fuerit:

¹ *Emilian. Legion. Card. y Lind. DE ACCVSATORIBVS Toled. got. DE DISPOSITIONIBVS CRIMINOSORVM.*

² *Emilian. y Card. sin autor ni nota. Toled. got. y S. J. R. Fls. Cintasvintus Rex.*

³ *Toled. got. seniori.*

⁴ *Toled. got. y S. J. R. reum. Legion. eum.*

⁵ *Legion. adpropinquent.*

⁶ *Legion. añade: Antiqua noviter emendata. Toled. got.*

- IV. *Pro quantis rebus, et qualiter servus, aut libertus tormenta portabunt.*
 V. *Qualiter ad Regem accusatio deferatur.*
 VI. *De servanda Principibus potestate parcent.*
 VII. *Quod ille solus culpabilis erit, qui culpan da commiserit.*

sin autor ni nota. S. J. R. Flavius. Egica et Utisa Reges.
⁷ *Lind. amittatur.*
⁸ *Emilian. Legion. Card. Toled. got. y Lind. cotam Principe vel his.*
⁹ *Lind. cautelam in iudicio.*
¹⁰ *Legion. y Lind. indicium.*
¹¹ *Legion. sacramento.*
¹² *Legion. expurgare.*

LIB. VI. TITVL. I.

rit causa, quam quod quingentorum solidorum summam valere constiterit. Si autem actio minoris est quantitat, quam quingenti sunt solidi, per probationem convictus qui accusatur, secundum leges alias componere compellatur: aut si convinci non potuerit, sacramento se expians compositionem accipiat, quæ de mala petitione legibus continetur. Speciali tamen constitutione decernimus, ut persona inferior nobiliorem se, vel potentiores inscribere non præsumat. Sed si petendum in causa putaverit, et probatio fortasse convincendi rei defuerit, nobilior ille vel potentior conscientiam suam sacramentis purgare non differat, quod nec admiserit, nec habeat penes se vel retineat rem, pro qua fuerit petitus: et redditio iuramento, ille qui male petit, sicut alia lex continet, ei componere non moretur. Verumtamen seu nobilis, sive inferior, seu ingenua persona, si quæstioni subdita fuerit, ita coram iudice, vel aliis honestis viris a iudice convocatis, accusator poenas inferat, ne vitam extinguat, aut quamcumque ipse, qui quæstioni subiiciendus est, membrorum debilitationem incurrat. Et quia per triduum quæstio agitari debet, si imminent casu, qui tormentis subditur, mortuus fuerit, et ex malitia iudicis vel aliquo dolo, seu ab adversario accusati corruptus beneficio, talia tormenta fieri non prohibuit, unde mors occurreret, ipse iudex iniurias proximis parentibus simili vindicta puniendus tradatur. Si certe suo sacramento se innocentem reddiderit, et testes qui fuerint præsentes iuraverint, quod nulla sua malitia, vel dolo, aut corruptione beneficia mors ipsa provenerit, nisi solo tormentorum eventu: pro eo quod indiscretus iudex superflua non prohibuit, quingentos ¹ solidos hæredibus mortui compellatur exsolve. Quod si non habuerit unde componat, ipse servitus tradatur proximis ² hæredibus mortui. Accusator autem in potestate proximorum parentum mortui traditus, eadem mortis poena mulctetur, quia ille mulctatus est, qui per eius accusationem morte damnatus interiit.

III. ³ *Antiqua.* ⁴ *Pro quibus rebus, et qualiter servi, vel ancillæ torquendi sunt in capite dominorum suorum.*

Servus, seu ancilla in capite domini vel dominae non propter aliud torqueantur, nisi tantum in crimen adulterii, aut si contra regnum ⁵, gentem, vel patriam aliquid dictum, vel dispositum fuerit, seu falsam monetam quisque confinxerit, aut etiam si causam homicidii, vel

maleficii querendam esse constituit. Ita ut servi, vel ancillæ pro talibus criminibus torti, si concipi, et occultatores sceleris dominorum reperiuntur, pariter cum dominis puniantur ⁶, secundum quod voluntas Principis extiterit. Certe si sua sponte indices veritatis extiterint, sufficiat eis quod pro veritatis indagine quæstioni subditi tormenta pertulerint, a mortis tamen periculo habeantur immunes. Servus autem, vel ancilla in tormentis positi, et de se interrogati, si ⁷ etiam de dominis sint confessi, et fuerit culpa mortalis, ac declaratis signis potuerit adprobari, eadem damnationis ⁸ censura mulctentur, qua eorum domini fuerint condemnati.

IV. Flavius Cintasvintus Rex ⁹.

Pro quantis rebus, et qualiter servus, aut libertus tormenta portabunt.

Si servus in aliquo crimen accusat, antea non torqueatur, quam ille qui accusat hac se conditione constringat, ut si innocens tormenta tradidit, alium eiusdem meriti servum domino reformare cogatur. Si vero innocens in tormentis mortuus, vel debilitatus fuerit, duos æqualis meriti servos cum eodem domino reddere non moretur: et ille, qui debilitatus est, ingenuus in patrocinio domini sui permaneat: nam et iudex qui temperamentum in tormentis non tenuit, et ita discretionem legis excessit, ut is, qui quæstionatus est, mortem violentam incurrit, eiusdem meriti servum domino mox reformat. Verum ut de servorum meritis omnis ambiguitas casset contentionis, non pro artificii qualitate excusatio videatur haberi, sed pro servis quæstionandis, contropatio adhibetur ætatis et utilitatis; aut si artifex fuerit qui debilitatus est, et huius artificii servum non habuerit, qui insolentem debilitavit, alterius artificii servum iuxta prædictum ordinem domino cogatur exsolve: ita ut si artificem non habuerit, et alium servum ille, cuius servus quæstioni addicitur, pro eo accipere noluerit, tantum pretium eiusdem servū artificis, qui quæstioni subditur, eius ¹⁰ domino persolvatur, quantum ipse artifex a iudice vel bonis hominibus rationabiliter valere fuerit æstimatus. Id tamen servandum est, ut nec ingenuum quisque, nec servum subdere prius quæstioni præsumat, nisi coram iudice vel eius saione, domino etiam servi vel actore ¹¹ præsente districte iuraverit, quod nullo dolo, vel fraude aut malitia innocentem faciat quæstioni ¹²:

¹ *S. J. R. y Lind. Regem.*

² *Legion. proximis parentibus, aut hæredibus mortui contradatur.*

³ *En los códices de Card. Toled. got. S. J. R. y en el impresario de Lind. la ley III. es en el Vigil. la XXXII. del lib. II. tit. I.*

⁴ *Esta ley en Card. es la IV., y dice: Fls. Chds. Rex. Legion. Antiqua noviter emendata. Emilian. sin autor ni nota. Lind. Fls. Gl. Egica Rex.*

⁵ *Legion. censeantur. Certe si sua.*

⁶ *Legion. etiam domini sint confessi.*

⁷ *Legion. mortis.*

⁸ *Legion. añade: Antiqua.*

⁹ *Legion. y Lind. eiusdem.*

¹⁰ *Toled. got. accusatore.*

¹¹ *Toled. got. y Lind. quæstionem subire.*

subdere. Et si subditus quæstioni mortuus fuerit, atque ille, qui subdidit, unde componat non habuerit, ipse subdendus est servituti, qui innocentem fecit occidi. Si autem¹ dolo servum alienum quispiam subdendum quæstioni intendenterit, et dominus servi qui accusatur per probationem eum potuerit de obiecto criminis reddere innocentem; accusator eius alium paris meriti servum accusati domino cogatur exsolvere, et dispendium quod dominus eius in adprobationem innocentis servi pertulerit, prout rationabiliter iudex reddi perpenderit, ab iniusto accusatore exactum domino servi restituatur. De rebus vero minimis culpa servi reperta, dominus, si voluerit, componendi licentiam habeat: ita ut omnis fur iuxta qualitatem culpæ flagella suscipiat. Pro maiori vero noxa, si compositionem dominus noluerit solvere, servum pro criminis non moretur tradere. Ingenuus sane, si quemlibet libertum idoneum, pro capitali criminis sive pro aliis scelerum causis, quæstiōnē pulsaverit addicendum; non aliter eum impetrare poterit adscribendum, nisi ducentorum quinquaginta solidorum quantitatē causa ipsa valuerit, pro qua eum accusator conatus fuerit subdere quæstiōni². Nam si inferior fuerit atque rusticā, quem liberum esse constet, tunc in eum permittetur quæstiō agitari, si ipsam causam, unde accusatur, centum solidos valere constiterit. Quod si indiscretē, qui quæstiōnē subditur, in quacumque parte membrorum debilitationem incurrit, tunc iudex qui temperamentum in tormentis non tenuit, CCC. solidos illi qui tormenta sustulit persolvat. Ille vero, qui eum iniuste quæstiōnandum adpetit, CCC. solidos ei dare cogendus est. Certe si in tormentis positus mortem incurrit, predictam summam solidorum, tam iudex quam petitor propinquis parentibus mortui persolvent. Similiter et de inferioribus illis libertis, si debilitatione vel morte quis per intemperantiam fuerit condemnatus, medietas satisfactionis, quæ supra de libertis idoneis constituta est, ei qui indebita quæstiōnatus est, si tamen vixerit; aut suis hæredibus, si ipse inde mortuus fuerit, exsolvenda est.

V. Flavius gloriosus Cintasvintus Rex³.

Qualiter ad Regem accusatio defatur.

Si quis Principi contra quemlibet falsa suggererit, ita ut dicat eum adversus Regem, gentem vel patriam aliquid nequiter meditatum fuisse,

¹ Legion. Si autem servum alienum.

² Emilian. quæstiōnē. Si innox quodcumque tormenti pertulerit CL. solidos eius petitor ei componere compellendus est. Nam &c.

³ Legion. añade: Antiqua.

⁴ Toled. got. beneficium, aut adulterium.

⁵ Emilian. ille qui accusat.

aut agere vel egisse, seu in auctoritatibus vel præceptis regiæ potestatis, aut eorum qui iudicaria ordinatione funguntur, fraudulenter quippiam immutasse, atque etiam scripturam falsam fecisse, vel recitasse, falsamque monetam fecisse: sed et si beneficium⁴ vel maleficium, aut adulterium uxoris alienæ fortasse prodiderit: horum vel similiū criminum accusator, quæ ad capitis periculum vel rerum amissionem pertinere videantur, si vera reperiantur quæ dixerit, nullam omnino calumniam sustinebit. Si certe quod opponit falsum esse constiterit, et per solam invidiam id fecisse patuerit, ut iacturam capitī, aut detrimentum corporis, vel rerum damna pateretur, quem accusare conatus est, in potestatem traditus accusati, ille⁵ hanc poenam in se suisque rebus suscipiat⁶, qui hoc alium innocentem pati voluerat. Ita ut ille qui aliquid scire se dicit, quod ad cognitionem Principis possit deduci, et in eo loco fuerit, ubi tunc regiam potestatem esse contigerit, aut per se statim omne quod novit, aut per fidem Regis eius auditibus denuntiandum procuret. Quod si procul a Rege eum esse provenerit, et per aliquem Principi mandandum esse crediderit, quod ad accusationem alterius dinoscitur pertinere, coram illo, cui hoc suggestum committit, talēm epistolam faciat, per quam evidenter quid mandet exponat. Quam etiam epistolam tres testes, quos sibi novit esse fideles, evidētibus signis aut subscriptionibus simul cum ipso firment, ut postea quod mandaverit, negare non possit.

VI. Flavius Cintasvintus Rex⁷.

De servanda Principibus potestate parcendi.

Quotiescumque nobis pro his, qui in causis nostris aliquo crimine implicati sunt, supplicatur, et suggesti tribuimus aditum, et pia miseratione delinquentibus culpas omittere nostræ potestati servamus. Pro causa⁸ autem gentis et patriæ huiusmodi licentiam denegamus. Quod si divina miseratione tam sceleratis personis cor Principis misereri compulerit, cum adsensu sacerdotum, maiorumque palatii licentiam misericordi libenter habebit.

VII. Quod ille solus culpabilis erit, qui culpanda commiserit.

Omnia crimina suos sequantur auctores, nec pater pro filio, nec filius pro patre, nec uxor

⁶ Legion. sustineat.

⁷ Legion. añade: Antiqua. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.

⁸ S. J. R. y Legion. pro causa autem regiæ potestatis, vel patriæ.

⁹ Legion. y Card. Antiqua. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.

pro marito, nec maritus pro uxore, nec frater pro fratre, nec vicinus pro vicino, nec propinquus pro propinquo, ullam calumniam pertimescant¹: sed ille solus iudicetur culpabilis,

qui culpanda commisit, et crimen cum illo qui fecerit, moriatur. Nec successores, aut hæreses pro factis parentum ullum periculum pertimescant.

II. TITVLVS DE MALEFICIS ET CONSVENTIBVS EOS, ATQVE VENEFICIS.

I. Si ingenuus de salute, vel morte hominis vaticinatores consulat.

II. De beneficis.

III. De maleficiis et consulētibus eos.

IV. De his, qui in hominibus, aut in animalibus, vel quibuscumque rebus qualiacumque ligamentā, aut quodcumque contrarium fecisse reperiuntur.

I. Flavius Cindasvintus Rex².

Si ingenuus de salute, vel morte hominis vaticinatores consulat.

Qui de salute vel morte principis, vel cuiuscumque hominis ariolos, aruspices³, vel vaticinatores consulit, una cum his qui respondent consulētibus, ingenui siquidem flagellis cæsi, cum rebus omnibus fisco servitū adscientur, aut a rege, cui iusserit⁴, donati perpetuo servitio addicantur. Quod si et filii eorum tali fuerint parentibus criminis socii, simili damnatione plectantur. Si vero ab scelere parentum habeantur extranei, et dignitatem et rerum omnium possessionem quam parentes amiserint, plenissime obtinebunt. Servi vero diverso genere tormentorum⁵ adficti, in transmarinis partibus transferendi vendantur; ut severitas vindictæ non habeat excusas, quos propriæ voluntatis excessus nefariae prævaricationis facit obnoxios.

¹ Legion. pertimescat.

² Legion. Antiqua. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.

³ Emilian. aruspices, incantatores.

⁴ Lind. cui erunt donati.

⁵ Emilian. Legion. Card. Toled. got. y S. J. R. par-

narum.

⁶ Legion. Antiqua. S. J. R. Flavius Ervigius Rex. Toled. got. sin autor ni nota.

⁷ Legion. dediti.

⁸ Toled. got. supervixerit.

⁹ La ley siguiente se halla en los códices Legion. S. J. R. Card. En los dos primeros es la III. de este título, y II. en el último. También se halla en el impreso de Lind., y es la V.

FLS. ERV. GLVS. R.

III. De personis iudicūm, sive etiam ceterorū, qui aut divinos consulunt, aut auguriis intendent.

Sicut pia veritas mendaci assertione non capit: ita non est consequens, ut latens veritas mendacio investigetur. Omnis igitur veritas ex Deo, mendacium ex diabolo est: quia ipse diabolus ab initio mendax est. Quum ergo ultraque res suos principes habeat, quid opus est, ut veritas cuiusque mendacio admittatur exquiri? Quidam enim ex iudicibus feruntur Dei spiritu vacui, erroris spiritu pleni, qui acta maleficiorum dum investigare subtili perquisitionis perspicacia nequeunt, exsecrables divinorum pro-

¹ Lind. consulētibus eos.

² Lind. Principis, aut quorumcumque hominum.

³ Lind. consulētibus prætentant, statuit serenitatis ordine resecari.

II. Flavius Cintasvintus Rex⁶.

De beneficis.

Diversorum criminum noxii, diverso sunt poenarum generē feriendi: ac primum ingenuos, sive servos veneficos, id est, qui venena conseruent, ista protinus vindicta sequatur: ut si venenatam potionem alicui dederint, et qui biberit, mortuus fuerit exinde, illi etiam continuo suppliciis subdit⁷ morte sunt turpissima puniendi. Si certe poculo veneni potatus evaserit⁸, in eius potestatem tradendus est ille qui dedit, ut de eo facere quod voluerit, sui sit incunctanter arbitrii.

III. Flavius Cintasvintus Rex⁹.

De maleficiis et consulētibus eos.

Malefici vel immissores tempestatum, qui qui-

nuntiationes intendent. Veritatem enim se invenire non putant, nisi divinos et aruspices consulant: et eo sibi reperienda veritatis aditum claudunt, quo veritatem ipsam per mendacium addiscere concupiscunt. Dum enim maleficūm per divinationes comprobare pertinent, quasi tertio loco ipsi se diabolo servitū inlaueant. Quapropter si quis ex quolibet iudicūm gradu vel ordine, per divinos aut eorum similes aliquid sciscitare vel adprobare tentaverit: si quis etiam hominum, cuiuslibet sit ordinis vel personæ, a talibus aut salutis aut ægritudinis responsa poposcerit, vel consulētibus¹⁰ eos pro quibusque rebus credidere: ad legis illius teneatur satisfactionem obnoxius, quæ in hoc libro sexto sub titulo secundo, æra prima, eos qui de salute vel morte hominis² vaticinatores quoque consulunt³. Illi tantum iudices ad huius legis sententiam non tenebuntur, qui divinos ipsos, atque eorum similes, non sciscitandi, sed ulciscendi voto coram multis perquirendo distribuerint⁴: id est, si non ut aliquid per eos scire exquirendo intendant, sed ut detectos sibi hoc solum, unde feriantur, exquirant. At nunc, quia et auguriis deditos eodem modo novimus esse odibiles Deo: ideo speciali huius legis sanctione censemus, ut quicumque sint illi, quibus augures vel auguria observare configerit, quinquagenis publice subiiciantur verberibus coercendi. Qui tamen ad solitum vitium ultra redierint, perdito etiam testimonio, simili etiam erunt flagellarum sententia feriendi.

¹⁰ Legion. añade: Antiqua. Toled. got. sin autor ni nota.

¹ Lind. tantum.

² Lind. detribuerint.

³ Lind. sed detegi sibi.

busdam incantationibus grandines in vineis, messibusque immitere perhibentur, vel ii qui per invocationem dæmonum mentes hominum turbant, seu qui nocturna sacrificia dæmonibus celebrant, eosque per invocations nefarias nequierer invocant: ubicumque a iudice, vel actore, sive procuratore loci reperti fuerint, vel detecti, ducentenis flagellis publice verberentur, et decalvati deformiter decem convicinas possessiones circuire cogantur inviti, ut eorum alii corrigan tur exemplis. Quos tamen iudex, ne ulterius evagantes talia facere permittantur, aut in retrusione faciat esse, ut ibi accepta veste atque substantia ita vivant, ne viventibus nocendi aditum habeant; aut regiae præsentiae dirigat, ut quod de illis sibi placitum fuerit, evidenter statuat. Hi autem, qui tales consuluisse reperiuntur, in populi conuento ducentenos ictus accipient flagellorum: ut impuniti non maneant, quos culpasimilis reatus accusat.

III. TITVLVS DE EXCVTIENTIBVS HOMINVM PARTVS.

- I. *De his qui potionem ad aborsum dederint.*
- II. *Si ingenuam abortare fecerit.*
- III. *Si ingenuam abortare compulerit.*

I. Antiqua ⁴ De his qui potionem ad aborsum dederint.

Si quis mulieri prægnanti potionem ab aborsum, aut pro necando infante dederit, occidatur: et mulier, quæ potionem ad aborsum facere quæsivit ⁵, si ancilla est ducenta flagella suscipiat: si ingenua est careat dignitate personæ, et cui iusserimus servitura tradatur.

II. Antiqua. ⁶ Si ingenuam abortare fecerit ⁷.

Si quis mulierem gravidam percusserit quocumque ictu, aut per aliquam occasionem mulierem ingenuam abortare fecerit, et exinde mortua fuerit, pro homicidio puniatur. Si autem tantummodo partus excutiatur ⁸, et mu-

¹ Legion. Antiqua. Toled. got. sin autor ni nota.

² Legion. ingenuus, y así en la ley.

³ Legion. effuderit, y así en la ley.

⁴ Emilian. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.

⁵ Card. quæsivit, aut pro occidendo infante.

⁶ Emilian. y S. J. R. sin autor ni nota. Toled. got. Noviter emendata.

⁷ Toled. got. compulerit.

IV. Flavius Cintasvintus Rex ¹.

De his, qui in hominibus, aut in animilibus, vel quibuscumque rebus qualiacumque ligamenta, aut quodcumque contrarium fecisse reperiuntur.

Præsentis legis superiori sententia damnari iubemus, seu ingenuus sit sive servus, utriusque sexus, qui in hominibus vel brutis animalibus, omnique genere quod mobile esse potest, seu in agris, vel vineis, diversisque arboribus maleficium, aut diversa ligamenta, aut etiam scripta in contrarietatem alterius excogitaverint facere, aut expleverint, per quod alium lädere, aut mortificare, vel obmutescere velint, ut damnum tam in corporibus, quam etiam in universis rebus, id patientur, quod eis fecisse reperiuntur.

III. TITVLVS DE EXCVTIENTIBVS HOMINVM

PARTVS.

- IV. *Si ingenuus ancillæ partum effuderit ³.*
- V. *Si servus ingenuæ partum excusserit.*
- VI. *Si servus ancillæ partitudinem læserit.*
- VII. *De his qui filios suos aut natos, aut in utero necant.*

lier in nullo debilitata fuerit, et ingenuus ingenuæ hoc intulisse cognoscitur, si formatum instantem extinxerit, CC. ⁹ solidos reddat: si vero informem, C. solidos pro facto restitutus.

III. Antiqua. ¹⁰ Si ingenua mulier ingenuam abortare compulerit.

Si ingenua mulier per aliquam violentiam aut occasionem ingenuæ partum excusserit, aut eam ex hoc debilitasse cognoscitur; sicut de ingenuis, superioris damni poena mulctetur.

IV. Antiqua. ¹¹ Si ingenuus ancillæ partum effuderit.

Si ingenuus ancillam aborsum fecerit pati, XX. solidos domino ancillæ cogatur inferre.

⁸ Card. excutiatur, et ingenuus.

⁹ Legion. y S. J. R. centum quinquaginta. Emilian.

Card. y Lind. ducentos quinquaginta.

¹⁰ Emilian. y Toled. got. sin autor ni nota.

¹¹ Emilian. sin autor ni nota, é igualmente en las demás del título, á excepción de la última. Toled. got. sin autor ni nota.

LIB. VI. TITVL. IV.

V. Antiqua. ¹ Si servus ingenuæ partum excusserit.

Si servus ingenuæ partum excusserit, ducentenis ² flagellis publice verberetur, et tradatur ingenuæ servitus.

VI. Antiqua. ³ Si servus ancillæ partitudinem ⁴ læserit.

Si ancillam servus abortare fecerit ⁵, X. solidos dominus servi ancillæ domino dare cogatur, et ipse servus CC. ⁶ insuper flagella suscipiat.

VII. Flavius Cintasvintus Rex ⁷.

De his qui filios suos aut natos, aut in utero necant.

Nihil est eorum pravitate deterius, qui pieta-

IV. TITVLVS DE CONTVMELIO ¹⁰, VVLTNERE, ET DEBILITATIONE HOMINVM.

I. *D*e cædibus ingenui atque servi.

II. De præsumptoribus, et operibus præsumptorum.

III. De reddendo talione, et compositionis summa pro non reddendo talione.

IV. Si itinerantem quis retinuerit iniuriose atque nolenter.

V. Ut qui alteri ea intulerit, que legibus non conti-

tis immemores, filiorum suorum necatores existant: quorum quia vitium per provincias regni nostri sic inolevisse ⁸ narratur, ut tam viri quam feminæ sceleris huius auctores esse reperiantur: ideo hanc licentiam prohibentes decernimus; ut seu libera seu ancilla ⁹ natum filium filiamve necaverit, sive adhuc in utero habens, aut potionem ad aborsum acceperit, aut alio quocumque modo extingue partum suum præsumperit; mox provinciæ iudex, aut territorii, ut tale factum repererit, non solum operaticem criminis huius publica morte condemnnet, aut si vita reservare voluerit, omnem visionem oculorum eius non moretur extingue: sed etiam si maritum eius talia iussisse vel permississe patuerit, eumdem etiam vindictæ simili subdere non recuset.

VI. Ne sit reus qui percutere volentem ante percusserit.

VII. Si servus ingenuo fecerit contumelium.

VIII. Si ingenuus ingenuum percutiat.

IX. Si ab ingenuo servus debilitetur alterius.

X. Si servus ingenuum percusserit.

XI. Si servus servum debilitaverit alienum.

Si vero dominus noluerit pro servo componere, servus tradatur pro crimine.

II. ¹⁶ De præsumptoribus, et operibus præsumptorum.

Si quis evaginato gladio, vel quolibet genere armorum munitus, præsumptivo modo ¹⁷ in dominum alienam intraverit, cupiens dominum dominus occidere; si ipse fuerit occissus, mors eius nullatenus requiratur: sin autem ipse, qui in dominum alienam intraverit, hominem occiderit, continuo et ipse moriatur. Quod si non criminale culpam admiserit, secundum legum ordi-

Lind. CONTVMELIA, y así otras veces.

II Legion. que se fecisse, y así en la ley.

12 Emilian. Legion. y Card. Fls. Chds. Rex. S. J. R.

añade: Antiqua.

13 Legion. summam.

14 Legion. CL.

15 Card. Legion. Toled. got. S. J. R. y Lind. ita componebat, sicut quinque ingenuos servum vulneraverit alienum, et LXX. &c.

16 Legion. y Card. Antiqua.

17 Legion. more.